

VERNEPLAN FOR MINERALFOREKOMSTER I SØR-NORGE

Av Knut Eldjarn.

Ved Miljøverndepartementets midlertidige fredning av 16 mineralforekomster i Sør-Norge, har NAGS blitt gjort oppmerksom på at det pågår et arbeid med en verneplan for Sør-Norske mineralforekomster.

Vi beklager at NAGS som organiserer mer enn 3 000 norske amatørgeologer ikke på et tidligere tidspunkt er blitt trukket inn i de prinsipielle drøftinger omkring dette vernearbeid. Vi forstår at forslag til konkrete vernetiltak vanskelig kan sendes ut til alminnelig høring når det gjelder spesielt utsatte og verneverdige forekomster, men vi hadde ventet at Departementet hadde drøftet de generelle retningslinjer for vernearbeidet med de berørte parter før konkrete vedtak ble truffet. Vi vil sterkt beklage Departementets fremgangsmåte i denne sak.

Vedtaket av 30. september i år forplikter i det minste Departementet til nå å legge fram den konkrete verneplan for mineralforekomster i Sør-Norge til åpen diskusjon.

Mineraler er ikke-fornybare ressurser som nyttes til ulike formål. Enkelte mineraler og bergarter har industrielle bruksområder eller nyttes til veibygging og andre samfunnsnyttige formål. Men tilgjengeligheten av mineraler, bergarter og visse landskapsformasjoner har også vitenskapelig og undervisningsmessig verdi. Det er viktig å ta hensyn ikke bare til universitetsvitenskapelige særinteresser, men også til undervisningen i det vanlige skoleverk og folkeopplysningsarbeidet generelt. Dessuten har flere tusen gamle og unge natur-

interesserte mennesker de siste årene tatt opp geologi som hobby. Få andre miljøer samler mennesker av så ulike alder og bakgrunn til positiv og lærerik fritidsaktivitet. Også mange unge trekkes inn i disse miljøene og mange av de amatørgeologiske foreningene har godt samarbeid med skoler og undervisningsinstitusjoner. Det må også tas hensyn til disse gruppers interesser i erkjennelsen av det positive arbeid amatørgeologene gjør både for naturvern og folkeopplysning.

Naturvern er ressursforvaltning i et større perspektiv og ikke snevert fredningsarbeid. Innsamling, katalogisering og studier av bergarts- og mineralprøver er en viktig del av vernearbeidet. Enkelte personer i Universitets- og museums-miljø synes å tro at de alene skal forestå dette arbeid. Men disse institusjoner har hverken ressurser eller praktiske muligheter til å oppdage, registrere og bevare prøver fra det store antall interessante og til dels verneverdige forekomster som hvert år ødelegges ved veibygging, boligbygging, tunnelarbeider etc. Geologisk prøvemateriale innsamlet av Universitetene kommer bare i liten grad det vanlige skoleverk og folkeopplysningen til gode. Det må ikke glemmes at amatørgeologene de siste år har gjort et uvurderlig arbeid med å registrere og verne mineralprøver fra truede forekomster og ofte stille dette materialet til rådighet for skoler og undervisning.

NAGS vil hilse med glede en verneplan for mineralforekomster og konkrete vernetiltak hvis disse tar hensyn til dette utvidede perspektiv i vernearbeidet.

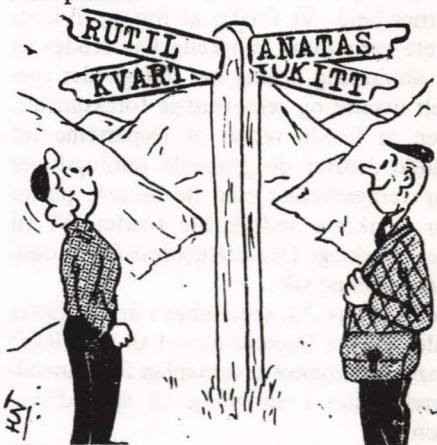
Dessverre kan de midlertidige fredninger tyde på at Departementet bare i liten grad imfatter områder med store bergarts- eller mineral-konsentrasjoner i fast fjell. Sprengning og større masseuttak vil i vesentlig grad kunne forringe flere av disse forekomstenes undervisningsmessige og forskningsmessige verdi. Men ved å innføre strenge forbud mot fjerning av forvitret løsmateriale, har Departementet vist liten forståelse for det utvidede vernebegrep. Selv ikke et departementalt forbud kan hindre den forvitring som skjer i løsmaterialet i en rekke forekomster bl.a. i gamle gruvehager i Oslo-feltet. I en rekke av de midlertidige fredede forekomster vil verneverdige mineralprøver i løsmaterialet gå tapt i løpet av noen tiår på grunn av forvitringen i naturen. Forbud mot innsamling av løse steiner fra mange av disse forekomstene vil derfor ikke være noe vernetiltak, men kun hindre at mineralprøvene gjør nytte i skolesamlinger eller private samlinger.

NAGS setter pris på at det kun er vedtatt en midlertidig fredning av de 16 mineralforekomstene og regner derved med at man i forbindelse med drøftingen av en samlet verneplan kan revurdere de fredningstiltak som er innført. Norske amatørgeologer og de amatørgeologiske foreninger innses fullt ut berettigelsen av å verne enkelte små og spesielt utsatte forekomster. Foreningene har i sitt ekskursjonsarbeid spesielt vært oppmerksomme

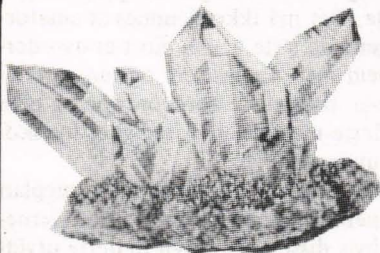
med å unngå organiserte turer til slike utsatte forekomster. Men det er med beklagelse vi må fastslå at det blant de midlertidige fredede forekomster også er enkelte som har stor undervisningsmessig verdi som ekskursjonslokalteter — og hvor vi ser på innsamling av løsmateriale som ellers vil forvitte, som et verdifullt vernearbeid!

Vi håper å få komme tilbake til en grundigere drøfting med Departementet om det videre arbeid med Verneplan for mineralforekomster i Sør-Norge.

Vi håper Departementet vil ta hensyn til det store antall amatørgeologer, skoleelever og lærere som også blir berørt av verneplanen.

Miljøverndepartementets skilt-service er jaggu blitt amatørvennlig!

DANSK RAV — N.kr. 4,— pr. gram.

Rabatt ved større kjøp og til forhandlere.

Fritt levert ved bestilling over N.kr. 50,—

POSTORDRE: Be om katalog og prisliste.

WEST-GEM

SREDENSGADE 38

DK-6900 SKJERN, DANMARK.

Telefon: 095457 3516 00